

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A regionális gazdaságtan új kihívásai és vizsgálati területei

Regionális gazdaságtan
2007/2008. tanév

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A regionális gazdaságtan szereplői

- Vállalatok: letelepedés, telephelyválasztás
- Közszolgálati, kormányzati és intézményi gazdasági döntések
- Háztartások

Dr. Rechnitzer János

A „térbeliség” szerepének felértékelődése

- 90-es évek elejétől, globális gazdaság
- Két irányzat
 - elméleti közgazdaság-tudományi irányzat, Paul Krugman
 - üzleti tudományok, Michael Porter
- Távolság, tér a közgazdaságtudomány alapvető elemzési kategóriái közé tartozik
- Regionális gazdaságtan elismertsége megnőtt

Dr. Rechnitzer János

Krugman és Porter

	 Paul Krugman	 Michael Porter
Szemléletmód	Neoklasszikus közgazdaságtan eredményeinek továbbfejlesztése	Alkalmazott gazdaságtan, stratégiai menedzsment, vállalat-gazdaságtan, marketing
Cél	Általános térbeli egyensúlyelmélet megfogalmazása	Gyakorlatban alkalmazható gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása
Térségi szint fontosságának felismerése	Makroszint felől	Mikroszint felől
	Gazdaság térbeli jellemzői = új közgazdaságtudományi paradigma kiindulópontja	
	Tér és idő egyenrangúsága a közgazdaságtudományban <i>Dr. Rechnitzer János</i>	

Globalizációs folyamatok és térszerveződés

- Globalizáció-lokalizáció
- Globális gazdaság kialakulása
 - deregulációs (liberalizációs) politikák
 - információs és kommunikációs technikák és technológiák
- Globális verseny négy fő folyamata
 - mindegyik piacon erősödik a verseny
 - a termelés, gyártás az országok széles körére kiterjed
 - nemzetközi kereskedelem összetétele megváltozott
 - összefonódások, összekapcsolódások erőssége növekszik

Dr. Rechnitzer János

A gazdaság újabb térfolyamatai és térszerveződése

A globális gazdaságot alakító folyamatok

1. Transznacionális (globális) vállalatok
2. Technológiák
3. Nemzetközi integrációk
4. „Új” globális pénzügyi rendszerek
5. Termékek és szolgáltatások előállítása

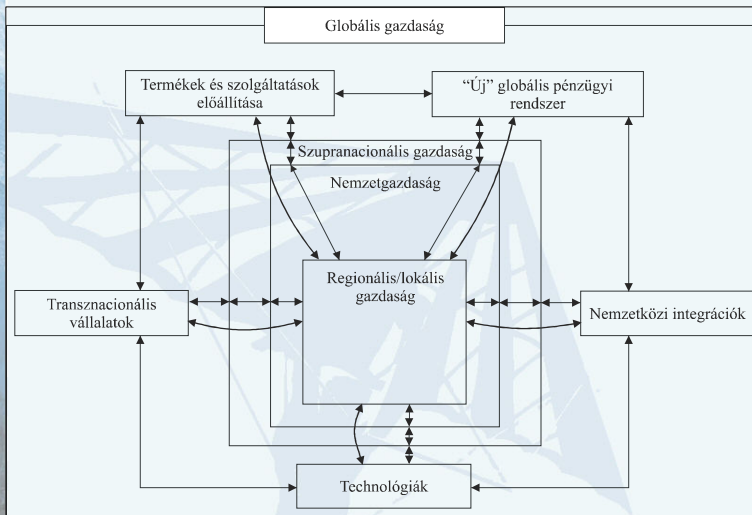
Térszerveződési szintek

- Szupranacionális gazdaság
- Nemzetgazdaság
- Regionális/lokális gazdaság

Dr. Rechnitzer János

A globális gazdaság összekapcsolódó folyamatai és térszerveződése

Forrás: Lengyel, Rechnitzer, 2005.

Dr. Rechnitzer János

A régiók lehetséges felosztása az ország szintjéhez viszonyítva

Régió típusok	Példák
Szubnacionális szint (régió)	Kisalföld, Budapest és agglomerációja, Nyugat-dunántúli Régió, dél-alföldi térség
Szupranacionális szint	Visegrádi Négyek, Közép-Európa, Balti államok, Balkán
Transznacionális szint	Alpok-Adria Munkaközösség, Duna-Tisza-Körös-Maros Eurorégió, West/Nyugat Pannónia Eurorégió

Forrás: Lengyel, Rechnitzer, 2005.

Dr. Rechnitzer János

A globális-lokális paradoxon

GLOBÁLIS

- A piaci verseny a legtöbb ágazatban egyre inkább globálissá válik:
 - a vállalatok globális stratégiákat kidolgozva versenyeznek egymással,
 - a globális stratégiák átlélik a nemzeti és regionális határokat.
- A hagyományos termelési tényezők bármely vállalat részére elvileg korlátlanul elérhetők:
 - a mobil tényezők tetszés szerinti helyre szállíthatók,
 - az immobil tényezőkhöz részlegeket telepíthetnek.
- A tudásalapú gazdaságból származó új ismeretek és technológiák globálisan terjednek:
 - az új eljárások, eszközök szinte mindegyik ország mindegyik ágazatát átalakítják,
 - a piaci szereplők közötti információk áramlása „egyidejű és határtalan”.

⇒ globális verseny és piac
⇒ bárhonnán-bármít-bárhól-bárhová

LOKÁLIS

- A nemzetek, régiók, városok gazdasági teljesítményében:
 - fennmaradnak a jelentős különbségek,
 - nem a fizikai javak és pénztöke, hanem főleg a „nem tárgyi javak” válnak döntővé.
- Bármelyik üzletág vezető globális vállalatának:
 - „hazai bázisa” egyértelműen megadható,
 - a tulajdonosok országa viszont nem mérvadó.
- Az ágazatok többségében a világ vezető versenyző cégeinek:
 - kulcsrészlegei, innovációs kapacitásai csak néhány országban, azon belül gyakran néhány centrumtérsgben koncentrálnak,
 - a termelő és kiszolgáló részlegek dekoncentrálnak a félperifériákon.

⇒ új regionális/lokális specializáció
⇒ a tartós versenyelőnyök forrásai lokálisak

Dr. Rechnitzer János

Forrás: Lengyel, Rechnitzer, 2005.

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Újjászerveződő regionális specializáció

- régiók gazdasága specializálódik (fejlett, fejletlen térségek)
- Hogyan érinti a regionális gazdaságtan vizsgálati területeit?
 - költségek minimalizálása (tranzakciós költségek)
 - információs-kommunikációs technológiák (termelés dekoncentrációja)
 - olcsóbb szállítás
 - üzleti szolgáltatások gazdasági szerepe nőtt
 - tudásalapú gazdaság felértékelődése

Dr. Rechnitzer János

A közgazdaságtan viszonya a „térbeliséghez”

	„Egy pont” gazdaság	Térben kiterjesztett gazdaság
Piac (ár)	Egységes (ugyanazon ár)	Térben osztott (differenciált ár)
Ráfordítás	Átlagos	Térben differenciált (lokális)
Verseny	Tökéletes (input- és termékpiacon)	Nem tökéletes (földrajzi monopólium, monopszónia és monopolisztikus piac)
Gazdasági reakciók	Azonosak	Eltérőek (helyi kultúra)
Informáltság	Tökéletes	Térben különböző (és aszimmetrikus)
Magatartás	Racionális	Térben korlátozott racionalitás
Fogyasztói preferenciák	Homogének	Térben inhomogének
Helyettesíthetőség (szűkösség)	Korlátlan (általános érvényű)	Inputok térbeli elhelyezkedése korlátozza (lokális)
Gazdasági egyensúly	Általános egyensúly	Térbeli parciális egyensúly

Forrás: Lengyel, Rechnitzer, 2005.

Dr. Rechnitzer János

Térgazdaságtan: az új gazdasági földrajz

- Krugman és követői: a gazdasági szereplők térbeli elhelyezkedése endogén változó a neoklasszikus modellekben
- A gazdasági tevékenységek térbeli struktúrája kialakulásának és változásának modellezése
- Kísérlet egy általános térbeli egyensúlyelmélet kidolgozására
- Nemzetközi gazdaságtan a regionális gazdaságtan részdiszciplínája

Dr. Rechnitzer János

A regionális gazdaságtan tárgya

- „a gazdaság általános törvényszerűségei térbeni érvényesülésének, a térben létező gazdaság mozgástörvényeinek feltárása” (Bartke, Illés)
- „a regionális gazdaságtan a gazdasági tevékenységek térbeli eloszlását és összefüggéseit vizsgálja ... rohamosan halad előre a térbeli gazdasági rendszerek fejlődésének és szerkezetének megértéséhez” (Nijkamp, Mills)
- „mit, hogyan, kinek” → „mit, **hol**, hogyan, kinek” (Hoover)

Dr. Rechnitzer János

A regionális gazdaságtan tárgya

A regionális tudomány által felvetett főbb kérdéskörök:

- A gazdasági tevékenységek térbeli elhelyezkedése
- Térszervezési és társadalmi-gazdasági térszerkezet
- Területi interakciók
- Regionális fejlődés

A regionális gazdaságtan alapvető elméleti vizsgálati témakörei:

- A térbeli elhelyezkedés törvényszerűségeinek vizsgálata
- Általános térbeli egyensúlyelmélet megadása és elemzése
- A régiók, mint gazdasági egységek elemzése

Dr. Rechnitzer János

A regionális gazdaságtan fejlődésének főbb szakaszai I.

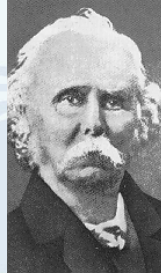
•„Szellemi előfutárok”: 19. sz. végéig

Adam Smith
(1723-1790)

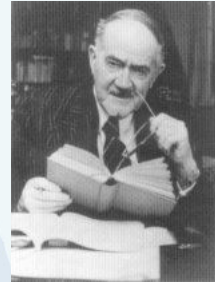
David Ricardo
(1772-1823)

Alfred Marshall
(1842-1924)

Johann Heinrich von Thünen
(1783-1850)

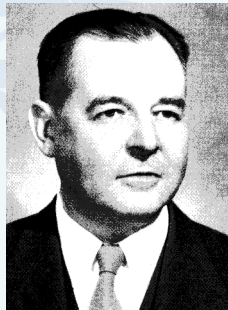

Alfred Weber
(1868-1958)

Dr. Rechnitzer János

A regionális gazdaságtan fejlődésének főbb szakaszai II.

•„Térbeli kiterjesztés”: 20. sz. első fele
Hotelling, Hoover, Christaller, Lösch

Harold Hotelling
(1895-1973)

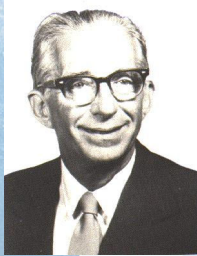

WALTER CHRISTALLER
1893-1969

Dr. Rechnitzer János

A regionális gazdaságtan fejlődésének főbb szakaszai III.

• „Általános térgazdaságtan”: 20. sz. közepétől napjainkig

Walter Isard

Francois Perroux
(1903-1987)

Gunnar Myrdal

William Alonso, 1933-1999

Allen Scott

Torsten Hägerstrand

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A regionális gazdaságtan részterületei

- *Regionális mikroökonómia*
gazdasági tevékenységek térbeli eloszlása,
mikroszervezetek
- *Regionális makroökonómia*
gazdasági teljesítmény térbeli ingadozása, régiók
- **Pozitív regionális gazdaságtan**
térbeli tapasztalati tények elemzése
- **Normatív regionális gazdaságtan**
etikai elvek, értékek, méltányosság normái

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Rechnitzer János